

Viðmerking:

Tíðin búgvín til skilagóðar avgerðir

– Latið okkum taka avgerðir, sum vit seinni við stoltleika kunnu hyggja hvør annan í eyguni. Latið okkum taka avgerðir, sum gagna fólkinum í dag og eftirkomarum okkara, segði Jóannes Eidesgaard, fólkatingsmaður m. a. tá setanarrøða forsætisráðharrans var til viðgerðar í Fólkatínginum hósdeginn:

Bemærkninger til statsministerens åbningstale 5. okt. 1999.

Færøsk presse understregede i en af de første kommentarer til statsministerens redegrundelse i tirsdags, at det nok var den længste omtale, Færøerne havde fået i en åbningstale. Hele 4 min. tog det. Men forklaringen er, som der også bliver sagt i talen, at Færøernes forhold til Danmark vil komme til at sætte sit tydelige præg på den politiske dagsorden i dette folketingsår.

Jeg vil også udtrykke mit håb herom, således at forholdene mellem Færøerne og Danmark ikke længere skal stå overst eller næsten være eneste punkt på den færøske dagsorden.

I en af de mange kommentarer, dansk presse er kommet med, blev der sagt, at der var specielt to områder i talen, der pegede opad, fordi statsministeren netop der havde givet krystallklare udmeldinger. Det ene var Danmarks forhold til ØMU'en, mens det andet var vedrørende den danske holdning til en evt. færøsk suverænitet og om evt. muligheder for en udvikling af færøsk selvstyre indenfor rigsfællesskabet.

Og det er selvfølgelig denne del, som jeg vil kommentere lidt på.

Hvorfor har man oprindeligt stiftet politiske partier? Har det været fordi, man har haft fælles holdninger til alverdens problemer, eller har det været fordi, at man har været enig om en grundholdning til de basale samfundsforhold? Har det ikke altid været sådan, at man først har været enig om det politiske fundament, hvorefter man har udbygget det politiske program i takt med kravet om en stillingtagen til samfundsudviklingen? Og er det ikke også sådan, at de nye holdninger gerne skal bygge på det oprindelige politiske fundament?

De færøske partier er i så henseende ikke nogen undtagelse. I 1906 fik vi først Samfundspartiet, der oprindeligt gik ind for et meget tæt forhold til Danmark, mens Selvstyrepartiet fra samme tid gerne så det færøske selvstyre udviklet.

Deres grundholdninger har efter 90 år ikke ændret sig nævneværdigt.

Folket flokken, som er det mest borgerlige parti på Færøerne, og hvor netop den borgerlige politik er deres fundament, går ind for det, de kalder radikalt selvstyre, hvad det så end betyder?

Republikanerne stiftede deres parti som en reaktion efter folkeafstemningen i 1946, og det, der har været deres fælles sag, har været ønsket om den totale løsrivelse fra Danmark.

Et politisk fundament, der kun bygger på forholdene mellem Færøerne og Danmark, giver jo ikke altid enstemmige svar på den økonomiske politik, på samme måde som en politik, der bygger på det økonomiske fundament, ikke altid giver enstemmige svar på forholdene mellem Færøerne og Danmark.

Forholdet til Danmark gør, at vi udover det traditionelle akseksystem med venstre og højre partier, desuden har en anden akse om de forfatningsmæssige relationer. Et politisk system med en dobbelt akse. Det giver så også flere kombinationsmuligheder, når man skal danne landsstyre, hvor landsstyrets sammensætning afhænger af, hvad der står overst på dagsordenen.

Og nuværende landsstyre har som hovedpunkt i deres regeringsgrundlag en udtænkelse af rigsfællesskabet.

Socialdemokratiet, der blev stiftet i 1925, var et parti, som hellere ikke dengang fokuserede særlig meget på forholdene mellem Færøerne og Danmark, men derimod fik den sociale dimension ind i færøsk politik. Et parti, der gik ind for solidaritet i et samfund, hvor mennesker fik en tryghed og en frihed til selv at tilrettelægge deres eget liv, og hvor alle fik muligheden. Denne vores grundholdning har ikke ændret sig siden, men er stadig vores fundament, hvorpå alle vores øvrige beslutninger og holdninger hviler. Og også når det drejer sig om en stillingtagen til de fremtidige forhold mellem Færøerne og Danmark.

Spørgsmålet vi sætter os

selv er, hvilke forfatningsmæssige relationer giver de bedste muligheder for at bevare og udbygge et færøsk velfærdssystem. Hedder svaret suverænitet eller hedder svaret fortsat rigsfællesskab?

Suverænitet er ikke for os et mål i sig selv, og rigsfællesskabet er heller ikke et mål i sig selv, men spørgsmålet er alene, hvilket system giver den almindelige færing de bedste udsigter og muligheder til et indholdsrigt og aktivt liv. Og det svar hedder for mig at se fortsat rigsfællesskab.

Det lyder måske lidt materialistisk, men politik kan sandelig være materialistisk, specielt når den er god. Romantik, med al respekt for denne, er udmærket, men kan ikke altid bruges til så meget.

Spørgsmålet om relationerne mellem Færøerne og Danmark fylder ikke så meget i vores politiske hverdag, selv om vi nu er nødt til at være i beredskab på det område.

Desuden indeholder et samarbejde i et fællesskab som f.eks. i rigsfællesskabet så mange perspektiver på så utrolig mange områder. Vi har udnyttede potentialer i værende fællesskab især inden for det udenrigspolitiske område, og vi kan få endnu flere i et fremtidigt fællesskab.

I et fællesskab, hvor vi respekterer vores forskellighed og vores samhørighed. I et fællesskab, hvor selve samarbejdet er styrken.

Jeg har noteret mig statsministerens bemærkning om, at presset på små nationer i verdenssamfundet i dag er langt hårdere end tidligere, og at det kræver en ekstra indsats at blive hørt, at have gennemslagskraft og få indflydelse. Endnu et godt argument for at samarbejde.

Og hvordan er trenden i Europa i dag? De mange lande, der før lå under den sovjetiske jernhæl, og som nu har opnået suverænitet, hvor bevæger de sig hen? Jo, ind i et nyt fællesskab, nemlig det europæiske. Samarbejdet giver de enkelte deltagere ekstra styrke. En styrke, de ikke ville have, hvis de stod alene.

Et af de smukkeste ord

også i politisk henseende er ordet **frihed**. Men dette ord, som ændrer af begejstring og følelser, har sandelig været meget brugt og meget misbrugt. Det har været kampbræbet i revolutionerne, i modrevolutionerne, i demonstrationer, i guerillakrigene, i den faglige kamp og i den politiske kamp.

Men der er en væsentlig forskel på, hvad de forskellige politiske ideologier har lagt i ordet. Nationalister har deres fortolkning af ordet, mens vi socialister har en anden.

Nogle fortolker frihed som den politiske frihed til at kunne proklamere nationens egen uafhængighed. Og denne frihed vælger man, selv om prisen er en begrænsning i borgerens personlige frihed. Og selvfølgelig bør man, hvis man virkelig tror på en sag, vælge og samtidig acceptere de konsekvenser, det valg måtte have. Og ethvert valg har jo sin pris.

Og jeg må indrømme, at jeg nærer stor respekt for de mennesker, selv om jeg ikke er enig med dem, der vælger den politiske frihed og samtidigt accepterer de nødvendige konsekvenser, det får.

Men jeg nærer knap så meget en beundring for dem, der anbefaler en politisk frihed, hvor man ikke vil acceptere de konsekvenser, dette valg måtte få. En frihed, der er sminket og uægte. En politisk stræben, der bæres oppe af forfængelighed mere end af fornuft og ansvarfølelse.

Jeg nærer stor beundring for de politikere, der bliver husket i den lille stue med taknemlighed. Men jeg er meget bange for de politikere, der er så ivrige efter at komme i historiebøgerne.

Selvstyre er ikke resultatet af en politisk beslutning. Selvstyre er en proces, der gerne går over en lang periode. En periode, hvor man i takt med den økonomiske og administrative kompetence stadigt udbygger og udvikler sit selvstyre. På den måde har man en kontrolleret udvikling af selvstyret, som ikke pludselig betyder færre muligheder for folket, tværtimod.



Jóannes Eidesgaard, fólkatingsmaður á Fólkatíngsins røðarapalli

På samme måde er det med suverænitet. Den bør udvikles, således at den endelige og sidste afgørelse er uden dramatik og uden uheldige konsekvenser for folket. Den skal udvikles, modnes og forberedes. Alternativet er en "her og nu" afgørelse med de følger, det har i form af ustabilitet, usikkerhed og følgende utilfredshed.

En naturlig og rationel udvikling af selvstyret giver i sidste ende et reelt selvstyre og ikke et formelt og sminket selvstyre.

Valget kan i sidste ende komme til at stå mellem den **politiske eller nationale frihed** og den **personlige frihed eller livsfrihed**.

Også er det af uvurderlig betydning, at afgørelser som denne, det færøske lagting og det færøske folk skal til at tage, har rod i befolkningen. Ikke i et muligt lille flertal eller evt. mindretal, men at det er folkets ønske. At det er en folkebevægelse, som vi så det i Island, mens vi har set det modsatte i Nord Irland og andre steder.

At vi politikere er uenige, det er jo en del af vores hverdagspremisser, men vi må for alt i verden sørge for, at vi ikke bevidst forårsager en splittelse af befolkningen, hvor parterne endda har svært ved at acceptere hinandens synspunkter. Det er det værste, der kan ske.

Og er det ikke en folkebevægelse, så er sagen ikke moden. Så skal den udvikles mere, og det må få lov at tage den tid, der er nødvendig.

Derfor kan jeg fuldt ud

tilslutte mig statsministerens, lagmandens og andres opfordring til at beslutningen på Færøerne er baseret på det bredest mulige flertal.

Jeg har ikke anden kommentar til konsekvenserne, som statsministeren siger, at en udtænkelse af rigsfællesskabet vil få, end at jeg synes, at vi politikere på Færøerne må tage det til efterretning som en del af præmisserne. Og at vi tager det med i vores videre drøftelser på Færøerne.

Jeg skylder selvfølgelig at sige, at det glæder mig som socialdemokrat, at statsministeren også som socialdemokrat anbefaler en selvstyreordning, der giver Færøerne en klart defineret selvbestemmelsesret i rigsfællesskabet.

Men det er vel naturligt, når vi begge bygger vores anbefalinger på det samme fundament – det samme værdigrundlag – det samme frihedsprincip.

Til sidst vil jeg kun sige, at tiden er moden til at træffe fornuftige afgørelser på dette område. Jeg ved, der er en færøsk motivation, og jeg fornemmer nu, at man også fra dansk side er parat til at gå ind i disse drøftelser.

Lad os træffe nogle beslutninger, hvor vi bagfæster med stolthed kan se hinanden i øjnene. Lad os træffe nogle beslutninger, der gavner befolkningen i dag og vores efterkommere.

Christiansborg,
den 7. okt. 1999
Jóannes Eidesgaard,
MF